

HERMANN HESSE'NİN SIDDHARTHA İLE ERNEST HEMINGWAY'İN YAŞLI ADAM VE DENİZ ESERLERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR YAKLAŞIM¹

A Comparative Approach To The Novels Of Hermann Hesse's Siddhartha And Ernest Hemingway's The Old Man And The Sea

Dr. Öğr. Üyesi. Engin BÖLÜKMEŞE

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi / Fen Edebiyat Fakültesi / Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü

Orcid Id: 0000-0002-6482-7512

Hülya Eldem AYDOĞAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Karşılaştırmalı Edebiyat Anabilim Dalı

Orcid Id: 0000-0003-2474-8737

ÖZET

Bu çalışmada Hermann Hesse'nin Siddhartha ile Ernest Hemingway'in Yaşlı Adam ve Deniz eserleri karşılaştırmalı edebiyat bilimi verileri ve disiplinler arası bir yaklaşımla ele alınacaktır. Her iki eserde tespit edilen sosyolojik ve biyografik öğelerin yazarlar ve eserler üzerindeki etkisi çoğulcu inceleme yöntemi ile değerlendirilecektir. Yazarların eserlerini yazma amaçlarının yanı sıra ilgili eserlerdeki ana karakterler ile olan benzerlikleri ele alınacaktır. Eserler, yazarlar, Hıristiyanlık, Budizm, Hz. İsa, Siddhartha Gotama hakkında kısaca bilgilendirmeler yapılacak ve eserlerin ortaya çıkmasına yol açan sosyolojik dönem olguları ışığında çalışmaya yön verilecektir. Yazarların edebiyat aracılığıyla hayatlarını temsil eden eserler ortaya koydukları varsayımı üzerinden gidilecektir. Bu karşılaştırmalı çalışma sonucunda, her iki eserin dini sembollerini ele alarak benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Adam ve Deniz, Ernest Hemingway, Siddhartha, Hermann Hesse, Sosyolojik ve Biyografik Olgular

ABSTRACT

The aim of this study is to analyze Hermann Hesse's Siddhartha and Ernest Hemingway's The Old Man and The Sea in the context of the comparative literature and an interdisciplinary approach. The effects of sociological and biographical elements on authors and works will be identified *by using pluralistic approach* in both works. In addition to the purpose of writing the works, the authors similarities with the main characters in the related works will be discussed. Brief information will be given about works, writers, Christianity, Buddhism, Jesus Christ, Siddhartha Gotama and the study will be directed in the light of the facts of the sociological period that lead to reveal the works. It will be based on the assumption that the authors create works that represent their lives through literature. As a result of this comparative study, the similarities and differences will be revealed by examining the religious symbols of both works.

Keywords: Keywords: Old Man and Sea, Ernest Hemingway, Siddhartha, Hermann Hesse, Sociological and Biographical Facts

1. GİRİŞ

Hermann Hesse'nin *Siddhartha* ile Ernest Hemingway'in *Yaşlı Adam ve Deniz* adlı eserlerinin edebiyat içerisindeki yerini ve önemini bulmaya çalışmak, eserlerin içeriklerinde var olan dini sembollerini tespit ederek her iki eserin yazılma nedenleri ve yazarların kendi hayatlarını eserlerine ne şekilde yansıttığını bulmak bu çalışmanın hedeflerindedir. Ortaya çıkarılması gereken dini semboller için öncesinde dinden ve daha da öze indirgersek yazarların ve eserlerdeki ana karakterlerin mensup olduğu dinler olan Hıristiyanlık ve Budizm'den bahsetmek yerinde olacaktır. Bu dinlerin peygamber ve önderleri olan Hz. İsa ve Siddhartha Gotama hakkında kısaca bilgi vermek, çalışmamıza katkı sağlayacaktır. Bir Karşılaştırmalı Edebiyat çalışması olmasından dolayı Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi üzerine kısaca bilgilendirme yapmak yerinde olacaktır.

¹ Hülya Eldem Aydoğın'ın "Hermann Hesse'nin Siddhartha ile Ernest Hemingway'in Yaşlı Adam ve Deniz Eserlerine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım" başlıklı tezinden türetilmiştir.

Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi'nin ülkemizdeki öncülerinden Aytaç, Karşılaştırmalı Edebiyat'ı sade ve anlaşılır bir dil ile şu şekilde tanımlar.

Edebiyat eserlerini inceleyen, araştıran edebiyat biliminin bir dalı, 'Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi'dir. Görevi işlevi, farklı dillerde yazılmış iki eseri konu, düşünce ya da biçim bakımından incelemek, ortak, benzer ve farklı yanlarını tespit etmek, nedenleri üzerine yorumlar getirmektir (Aytaç, 1997:s.7).

Karşılaştırmalı Edebiyat bilimci, araştırmasını yapacağı eserlerin benzerlik ve farklılıklarını tespit eder ve seçtiği inceleme yöntemi ile de incelemenin gidişatını yönlendirir. Ulağlı, Aytaç'ın görüşlerine ilaveten kültürlerarası ilişkiye odaklanır. "Karşılaştırmalı edebiyat kuramı, farklı toplumların edebiyatları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla ortaya çıkmıştır" (Ulağlı, 2006: s.143). Ulusların edebiyatlarının birbirlerinden ne derece etkilendiğini, toplumların edebiyatları şekillenirken farklı ulusların edebiyatlarıyla aralarındaki ilişkinin nasıl geliştiğine odaklanır. Karşılaştırmalı Edebiyat, farklı kültürlerin edebiyatlarını incelerken araç olarak birçok disiplinden faydalanmasından ötürü disiplinler arası bir kimliğe de sahiptir. Söz konusu eserleri incelemede yardımcı olacak disiplinlerden birisi de teolojidir. Toplumlara oluşturan temel öğelerden biri o toplumda var olan dini inanışlardır. Din kavramsal olarak toplumda bir kurum olarak görünüyorsa da inanç bağlamında bireyseldir. Din, toplumlara bir araya getiren olgudur ve içinde bulunduğu toplumun yaşayış biçimine yön verebilir. İnançların toplumun bütünü üzerinde etki gösterebilmesi için toplumsal bir uzlaşmaya ihtiyaç duyulur. Dünya üzerinde birçok dini inanış bulunmaktadır. Var olan dinlerden biri olan Hıristiyanlık hakkında bilgilendirme yapmak çalışmamıza katkı sağlayacaktır.

İnceleme konusu olan eserlerden *Yaşlı Adam ve Deniz*'in yazarı Ernest Hemingway Hıristiyanlığı benimsemiştir. Doğu Akdeniz'de bugünkü Filistin/İsrail coğrafyasında doğan Hıristiyanlık üç mezhepten oluşmaktadır. Bunlar Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliseleridir. Dünya üzerindeki en yaygın din olarak kabul edilir. Hıristiyanlığın temeli ise Hz. İsa'nın öğretilerine ve yaşamına dayanmaktadır. *Hıristiyanlığın kökleri Yahudi inancına ve Mesih'in (kurtarıcı) Kutsal Kitap kehanetlerine olan inancına sahiptir. Hıristiyanlar, bu kehanetlerin Tanrı'nın Oğlu olduğuna inandıkları İsa'nın yaşamında gerçekleştiğine inanırlar* (Bruce-Mitford,1996: s.18). Yeni Ahit İsa hakkında var olan çoğu bilgiyi içermektedir. Hıristiyanlığa göre İsa Tanrı'nın oğludur ve dünyaya gelmesi kutsal ruh sayesinde olmuştur. Müjdelenen kurtarıcı İsa, Romalılar tarafından çarmıha gerilerek hayatını kaybetmiştir. Hıristiyanlıkta, İsa'nın ölmediğine ve Tanrı'nın yanına göğe yükseldiğine inanılmaktadır.

Hıristiyan olarak doğan Hemingway ve Hesse'nin savaşların insanlar üzerindeki olumsuz etkilerinden dolayı dinlerinden uzaklaşmış olduğuna dair söylentiler bulunsada Hemingway'in Katolik mezhebine bağlı bir hayat sürdüğü, Siddhartha eserinin yazarı Hermann Hesse'nin Budizm'e yöneldiği gerçeği yayınlanan biyografilerinde açıkça belirtilir. Mistik bir dünya görüşüne sahip olan Budizm tanımlanırken temelinde yatan başlıca değerler ele alınır. *Dünyanın en büyük dinlerinden biri olan Budizm, Asya'daki birçok kültürde 2500 yıllık bir tarihi kapsayan ritüel, ahlak, kendini adama ve meditasyon uygulamaların yanı sıra çeşitli doktrinler ve kurumlar kompleksidir* (Mitchell,2002: s.1). Ruhani yoğunlaşmaya odaklanan Budizm, kişinin kendisiyle baş başa kalıp zihin yolculuğuna çıkma eylemi olarak da tanımlanabilir. Budizm'de her şeyin temelinde acı bulunmaktadır. Aydınlanmaya ulaşmak için var olan acının söndürülmesi gerekmektedir. Zihinde acıların yok olması demek kişinin aydınlanmaya yani Nirvana'ya ulaşması demektir. Budizm, dünya nimetlerinden uzak bir yaşamı desteklemektedir. Kişinin arzu ve şehvetlerinden uzaklaşması demek Nirvana'ya giden yola bir adım demektir. Budizm'de ölüm yeni bir başlangıçtır ve yeniden doğuşa inanılır. Evrendeki her varlık kendini yenileyerek yaşamını devam ettirir. Bütün bu değerler kapsamında Budizm bir zihin ve konsantrasyona bağlı öğretilere dayanır ve dinden daha çok bir yaşam biçimini andırmaktadır. Budizm'in amacı acının üstesinden gelerek bilgeliğe ve huzura erişmektir. Erdemliliğe giden yolda zihnin aydınlanması ve bilince kavuşmasıdır. Budizm M.Ö. 6. yüzyılın ortalarında Kuzey Hindistan'da Siddhartha Gotama'nın öğretilerinden gelişmiştir. Siddhartha yaşamın anlamını bulmak için ailesini geride bırakarak yola çıkmış ve çıktığı bu yol, uzun yıllar sonra onu Nirvana'ya kavuşturmuştur. Efsaneye göre, Siddhartha bir ağacın altında otururken, sesin en mükemmel hali olarak tanımlanan "om" sesini duymuş ve aydınlanma yaşamıştır. Siddhartha'nın yaşadığı bu zihinsel evrim onu yaşamın bambaşka bir boyutuna ulaştırarak onun Buda olmasını sağlamıştır. Buda, *Aydınlanmanın meditasyon ve soyutlanma ile sağlandığını öğreten Budizmin kurucu dini lideridir* (Bruce-Mitford, 1996: s.120). Buda statüsü, Siddhartha'ya büyük bir sorumluluğu beraberinde getirmiştir. Budizmin lideri olarak

üstlendiği bu sorumluluk, insanlara meditasyonla düşüncelerini dünyevi nesnelere uzaklaştırarak zihinlerinde iç dünyalarına doğru aydınlanma yolunu açmaktadır.

Edebiyat eserleri incelenirken çeşitli yöntemler kullanılır. Hesse ve Hemingway'in eserlerini incelerken faydalanılacak Pozitivist ve Sosyolojik inceleme yöntemlerini kapsayan Çoğulcu inceleme yöntemi hakkında bilgilendirme yapmak çözümlenmeyi anlamaya yardımcı olacaktır. Pozitivist inceleme, *Edebi eserlerin, öncelikle yazarın hayat hikayesine bağlı, hayat hikayesinin ürünü olduğuna inanıp hayat- eser ilişkilerini keşfetmek amacını taşır* (Aytaç, 1997: s.83). Pozitivist inceleme yaparken yazarın hayatına ve onun deneyimlerine dair geniş bir bilgiye ihtiyaç duyulur. Bu tür bir inceleme yönteminin başarı ile sonuçlanması için başka disiplinlerden kaynak araştırması yapılmalıdır. Diğer bir inceleme yöntemi olan sosyolojik incelemede *edebiyatın kendi başına var olmadığı, toplum içinde doğduğu ve toplumun bir ifadesi olduğu ilkesinden hareket eder* (Moran, 2001: s.83). Yazarların ne üzerine yazdıkları yaşadıkları ortam, olaylar ve toplumla olan ilişkileri ile bağlantılıdır. Bu iki inceleme yöntemini kapsayan çoğulcu inceleme yöntemi ise, *araştırmacıya bir anlatım rahatlığı sağlayan, onu bir tek yöntem içinde bunalıp kalmaktan kurtaran* şeklinde tanımlanmaktadır (Aytaç, 1997: s.87). Aytaç'a göre bu yöntem bilimselliğin yanı sıra sezgisel olmasıyla farklılık göstermektedir. Edebiyat eleştirmeninin eseri tüm detaylarına göre ele alarak düşünmesi ve incelerken ağır basan yönleri keşfetmesiyle ilerleyebileceği bir uygulamadır.

Eserleri incelemeye başlamadan önce kendi hayatlarından esinlenerek söz konusu eserleri yazdıkları düşünülen Hermann Hesse ve Ernest Hemingway hakkında kısaca bilgilendirme yapmak yerinde olacaktır.

Hermann Hesse, 2 Temmuz 1877'de Almanya'nın Calw kentinde doğdu. Kariyerine kitapçıda çalışarak ve yirmi bir yaşında şiir yazıp yayımlayarak başladı. Beş yıl sonra gençlik ve eğitim sorunları üzerine romanları ile ilk büyük başarısını yaşadı. (...) Daha sonra, Birinci Dünya Savaşı'nda Alman militarizmine karşı bir protesto olarak İsviçre'ye kalıcı olarak yerleştiğinde, Almanca konuşan ülkelerde en büyük edebi figürlerden biri olarak tanındı. (...) 1946'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı (Michels, 1979: s.1).

Hesse, Jung'un öğrencisi Lang'tan aldığı tedavi ile iç dünyasını geliştirmiş, barışçıl ve insancıl düşünce tarzıyla romanlarını yazmıştır. Doğu dünyasına karşı ilgisi onu içinde bulunduğu kaostan kurtarmaya yol açarak Budizm'e yönlendirmiştir. Varlıklı bir aileden gelen Hesse, yaşamını bolluk içinde ve ailesi tarafından yönlendirilerek geçirmek yerine zor olanı tercih etmiş ve yaşamı boyunca kendi ayaklarının üzerinde durarak yazmaya yönelmiştir. Hayatın anlamına dair cevaplar ararken dini inançlar üzerine zaman zaman şüpheye düşmüştür.

Yaşlı Adam ve Deniz eserinin yazarı Amerikan edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Ernest Miller Hemingway ise 1899-1961 yılları arasında yaşamıştır.

Ernest Miller Hemingway, bir doktorun oğlu olarak Illinois, Oak Park'ta doğdu ve yetişkin olana dek orada büyüdü. Liseden mezun olduktan sonra daha fazla örgün eğitim almayı istemedi. Birinci Dünya Savaşı sırasında, ambulans şoförü olarak Kızıl Haç'a gönüllü oldu. İtalya cephesine varduktan sonraki üç hafta içinde şarapnel ve makineli tüfek ateşi nedeniyle ağır yaralandı. Milano'daki bir hastaneye yollandı. Bir süre sonra Oak Park'a bir kahraman döndü ama yerinden edilmiş bir insan olarak geleneksel yaşama yeniden uyum sağlayamadı. Hemingway, Toronto Star'ın yabancı muhabiri olarak Paris'te ikamet etti. Orada birçok önemli gurbetçi (Gertrude Stein, Francis Scott Fitzgerald, Ezra Pound) arasında kurgu yazımında çalıştı (Kubre, 2003: s.89).

Hemingway'in bir yandan savaşlar yüzünden insanların yaşadığı acılara tanık olması inancından uzaklaşmasına yol açarken diğer yandan yaşadığı bu deneyimler eserlerine zenginlik katmıştır. 1952 yılında yazdığı *Yaşlı Adam ve Deniz* eseri ile Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görülmüştür.

2. KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT BAĞLAMINDA SIDDHARTHA İLE YAŞLI ADAM VE DENİZ ADLI ESERLERE GENEL BİR BAKIŞ

2.1. Siddhartha

Brahman oğlu Siddhartha, kendisine dayatılan öğretilerle tatmin olmadığından hayatın anlamını aramak için yanında arkadaşı Govinda ile evini ve ailesini terk eder. Samanlı keşişlerin yanında ibadete giderler fakat umduklarını bulamazlar. Ardından Buda'nın okuluna giderler. Bir süre sonra Siddhartha oradan da ayrılmak ister. Ardında Govinda'yı bırakıp hayatı yaşamak için yoluna devam eder. Yıllarca bohem bir hayat geçirerek çeşitli tecrübeler kazanır. Kamala adında bir kadına aşık olur ve ona yaranmak için para kazanmak amacıyla ticarete atılır. Bir süre sonra aşk, para, doyumsuz bir hayat onu yaşamaktan soğutur.

Nehir kenarında kendini sulara atmayı düşünürken içinde birdenbire aydınlanma yaşar ve vazgeçer. Nehirdeki kayıkçının çırağı olur ve nehrin sırrı olan “değişimin sürekliliği”ni keşfeder. Bu keşif Siddhartha'nın ufkunun gelişmesine ve hayatın anlamını keşfetmesine yol açar. Yıllar sonra Kamala öldüğünde arkasında Siddhartha'dan olan oğlunu bırakır. İnatçı ve asi olan bu çocuk, Siddhartha'yı terkeder. Siddhartha yaşamın ona verdiğini tüm zevk ve acıları aşarak erdemliliğe ulaşır.

Hesse, I. Dünya Savaşı çıktığı zaman savaşa dahil olmamak adına İsviçre'ye yerleşmiştir. Yaptığı doğu yolculuklarında edindiği bilgiler ışığında Siddhartha adlı eserini ortaya çıkartmıştır. Eserde, şüphelerden var olan bir arayış söz konusudur. Ana karakter Siddhartha Gotama, yeniden doğuşun varlığını Nirvana'ya ulaştığında anlar. Ona göre deneyimlerimiz birer yeniden doğuşa yol açar. Bilgelik ve erdemliliğe ise dünyevi arzular ve kaygıları bıraktığımızda ulaşırız. Yaşam ölümlerle asla bitmez. Devamlılığı aydınlanmalarla gerçekleşir. Siddhartha'nın şatafatlı hayatını terk edip kendini yollara koyması yaşamın anlamını keşfetmesine giden süreci başlatmış olur. Öte yandan eserin yazarı Hesse'nin varlıklı ailesini ve babasının ona yaptığı dayatmaları bir kenara bırakıp, her zaman istediği olan yazma eylemini özgürce gerçekleştirebilmesi için evini terk edip başka coğrafyalarda soluğu alması karakteriyle olan benzerliğine bir örnektir.

Eserde Siddhartha'nın babası, *Ve babanın sözünü dinlemektense ölmeyi yeğleyeceksin?* (Hesse, 2018: s.21) sözlerini sarf eder. Siddhartha ise babasına karşılık *Siddhartha, her zaman babasının sözünü dinledi* diyerek bugüne kadar babasının sözünden çıkmadığını belirtir. Siddhartha'nın hayatı istediği şekilde keşfetme isteğine paralel olarak Hesse'nin istediği şekilde hayatını yönlendirme çabasında babasına karşı duruşu örnek olarak sunulabilir.

Hermann Hesse, hem ailesel hem toplumsal sorunlar yüzünden ağır bir bunalım geçirirken Carl Gustav Jung'un öğrencisi Lang'dan psikoterapi almıştır. Tedavisinden sonra iç dünyası rahatlar. O da hayatındaki bu bunalımlı dönemde aydınlanma yaşar. Doğu felsefesine yönelip huzura kavuşmayı dener. Tıpkı Siddhartha'nın umutsuzca ırmağın kenarında ölümü düşünürken birdenbire duyduğu “om” sesi” ile aydınlanma yaşayıp huzuru bulma yolunda hayatına devam etmesi gibi. *Om sözcüğü Siddhartha'nın kulağına ulaşır ulaşmaz, uykuya dalmış ruhu uyandı birden ve yapmayı tasarladığı şeyin saçmalığını anladı* (Hesse, 2018: s.91). Hesse'nin de yazmakla ilgili kalbinin sesini dinlemesinin yanında aldığı psikoterapinin yardımıyla ruhunda aydınlanmaya giden yola girmiştir.

Hesse eserlerini yazmadan önce olayları deneyimlemeyi tercih etmiştir. *Siddhartha*'yı ve diğer eserleri yazmasında yaptığı doğu yolculukları etkili olmuştur. Kendi hayatında edindiği deneyimlerini eserlerine yansıtan yazar, bu eserini İsviçre'de yaşadığı dönemde yazmıştır. İsviçre Avrupa'da yaşanan savaşlara dahil olmadığından huzurun bulunduğu yer olarak da tanımlanabilir. Hesse de huzuru burada bularak doğu deneyimlerini Siddhartha üzerinden anlatmıştır. Hesse'nin arayışı karakteri Siddhartha'nın arayışı gibi uzun yıllar sürer. Dini inançlar üzerinde uzun süre kararsızlık yaşar. Budizm'in görüşlerini bir süreliğine takip etmiş olsa da bazı kaynaklarda zaman içinde bu görüşlerden uzaklaştığı ifade edilir.

2.2. Yaşlı Adam ve Deniz

Santiago adlı Küba'lı yaşlı bir balıkçının açık denizde dev bir kılıçbalığı ile mücadelesini konu alan eser, balıkçının okyanusta geçirdiği birkaç gün içinde yaşadığı mücadeleyi anlatır. Santiago, uzun zamandır balık tutamamıştır. Bu yüzden miçosu Manolin'in ailesi Manolin'i başka bir kayıkçının yanına çalışmaya verir. Her ne kadar onunla balığa çıkamasa da Manolin bu yaşlı balıkçıyı yalnız bırakmayarak ona destek olur. Santiago bir gün balığa çıkar ve ağına dev bir kılıçbalığı takılır. Bu kılıçbalığı hayat mücadelesini bırakmayarak açık denize doğru kayığı beraberinde sürükler. Balıkçı Santiago mücadeleyi bırakmadığı gibi kılıçbalığı da mücadeleyi bırakmaz. Aradan üç gün geçer ve yaşlı balıkçı Santiago kılıçbalığını zıpkınla öldürür. Kıyıya ulaşana kadar teknenin yanında bağlı olan kılıçbalığını, köpekbalıkları yer ve geriye sadece iskeleti kalır. Balıkçı Santiago bitkin bir halde kıyıya ulaşır ve kulübesine gidip yatar. Seksen dört gün boyunca balık tutamamasından kaynaklı kaybettiği itibarını buruk bir zafer ile geri kazanır.

Eserde, Hemingway'in mücadele konusunda cesaretli olmanın gerektiğini belirtmesinin yanı sıra kendi şahsi başarısını da anlattığı varsayılır. Ayrıca Hemingway'in dini inancını tekrar hissedebilmek için iç dünyasında kendisiyle mücadelesini bilerek ya da bilmeyerek anlatmış olabileceği varsayımına açıklık getirebilecek ifadeleri incelemek yerinde olacaktır. Kendi deneyimlerinden ve gözlemlerinden yola çıkarak bu eseri yazdığı da söylenebilir. Hemingway, öykü kitabından kazandığı parayla kendisine bir tekne aldıktan sonra eserinde yer verdiği ana karakteri Santiago gibi kendisi de balıkçılık ile uğraşmış fakat bunu

Santiago'nun aksine hobi olarak yapmıştır. Balıkçılıkta kısa sürede ustalaşmış olduğu tek başına yakaladığı elli iki tane kılıçbalığından anlaşılmaktadır.

Kayıtlara geçen en büyük balığı da yine kendisi yakaladı. Hemingway ile arkadaşı Mike Stater boyunun 4 metreden fazla olduğu iddia edilen dev kılıçbalığını yakaladıklarında hayvanı makarayla çekebilmek için saatlerce uğraşmışlardı. Teknenin etrafında dolaşan köpekbalıkları yüzünden Hemingway, Thompson marka makineli tüfeğiyle etrafı taradıysa da suya karışan kan daha büyük bir sürüyü kendilerine çekti. O sırada kılıçbalığı çoktan güverteye alınmış ve yarısı temizlenmişti. İç organları çıkarıldıktan sonra bile 227 kiloydu (<http://www.sabitfikir.com/dosyalar/ernest-hemingway-hakkinda-bilmediginiz-10-sey>).

Aldığı tekne ve balıkçılığa olan ilgisi *Yaşlı Adam ve Deniz* kitabını yazmasına ilham verdiği açıkça görülür. Hayatının çoğu döneminde savaşa tanıklık etmiş biri olarak savaşı anlatan hikâyelerinden farklı olması da bu eseri özel bir yere koyar. Savaş ortamından uzakta, sakin ve huzurlu bulunduğu Küba'nın küçük bir kasabasında yazmış olması da onun için farklı bir deneyim olmuştur. Hemingway, hayatının bir bölümünü Küba'da geçirmiştir. *Yaşlı Adam ve Deniz* eserini Küba'daki balıkçı kasabasında yazdığı sıralarda ülke, sosyalist devrim öncesine kadar siyasi ve ekonomik açıdan çalkantılı bir dönem geçiriyordu. Hemingway, Küba'nın karmaşık döneminde orada bulunmasına rağmen bu eserinde siyasi düşüncelerine yer vermediği görülür fakat o dönemin yoksulluğunu belirten ifadeleri kullanarak ekonomik sıkıntıları açığa vurmuştur. *Çocuğun oturduğu evin kapısı kilitli değildi. Hafifçe itip açarak çıplak ayaklarıyla gürültü yapmadan içeri girdi* (Hemingway, 2017: s.22). Hemingway, ana karakter yaşlı balıkçı Santiago'nun yoksulluğunu, onu yalın ayak betimleyerek belirtmiştir. *Yol boyu, karanlıkta yelken direkleri taşıyan çıplak ayaklı insanlarla doluydu* (Hemingway, 2017: s.23). Çıplak ayaklar, yoksulluğu temsil etmektedir.

Hemingway, eserinde Santiago'nun vücudunun sol eline karşı kızgınlığını anlatır. *Sol eli hala tutuktu ama yavaş yavaş açılıyor gibiydi* (Hemingway, 2017: s.61). Santiago sol eline söylenmeye devam eder. *Fakat sol eli her zaman ona kalleşlik etmiş, istediği şeyi yapmamıştı; bu yüzden ona hiç güvenmezdi* (Hemingway, 2017: s.72). Sol elinin ona ihanet ettiğini ve hayal kırıklığı yaşattığını her fırsatta vurgular. *Sol eline, hani pek işe yaramazlık etmedin diye takıldı. Bir ara umudu kesmiştim senden. Niye iki elim de aynı derecede kuvvetli doğmadım ki? diye düşündü* (Hemingway, 2017: s.87). Hemingway, kendi hayatında da sol tarafı ile sorunlar yaşadı. Savaşa katılmak için orduya yazılmış fakat sol gözü doğuştan kusurlu olduğundan dolayı Birinci Dünya Savaşına katılamamıştır. Bu durumun içinde bir yara olduğu varsayılırsa, bu yaranın onu sürekli olarak savaşların ortasında bulunmaktan alı koyamadığı görülüyor. Onu yarı yolda bıraktığını düşündüğü sol gözüne olan kızgınlığını, yarattığı Santiago karakterinin sol eline yansıtması olduğu görülebilmektedir.

Hemingway'in yazarlığı ile Santiago'nun balıkçılığı arasında bir bağ olduğu görüşünü ele almak eserdeki pozitivist yaklaşıma örnek teşkil etmektedir. *Sabahın serinliği içini titretiyordu. Fakat titreye titreye biraz sonra ısınacağını, küreklere oturunca her şeyin düzeleceğini biliyordu* (Hemingway, 2017: s.22). Kürekler Santiago'nun para kazanmasına ve mesleği olan balıkçılığı yapmasında bir araçtır. Kürekler kayığın yol almasına yardımcı olur. Hemingway'in yazmasına yardımcı olan şey ise elleridir. Onun elleri kürekleridir. Mesleğini yapmasına birer araçtır.

Her iki yazarın eserlerini ortaya çıkarttıkları zamanlar I. ve II. Dünya Savaşlarına denk gelir. Her iki savaşta ölen asker ve sivillerin sayısı milyonları aşmaktadır. Bu kayıpların yanı sıra ev, fabrika, araba gibi pek çok alan ve araç tahrip edilmiş, yaşam tüm zorluklarıyla önlerine çıkmıştır. Savaşlar arasında sıkışık kalmış olan gençlik "Lost Generation" yani "Kayıp Jenerasyon" olarak adlandırılmaktadır. Her iki yazar da bu jenerasyona dahildir ve eserlerinde içsel buhranları açıkça görülür. Dünya savaşlarının olumsuz etkileri, psikolojik hasarlar, kimlik bunalımları, güvensizlik, tatminsizlik, yabancılaşma, yalnızlaşma, gibi duygular yazarların yaşadığı buhranı ifade etmektedir.

3.SIDDHARTHA İLE YAŞLI ADAM VE DENİZ ADLI ESERLERDE YER ALAN DİNİ ÖĞELER

3.1. Siddhartha

Yaşam biçimimiz dini inancımız ile paralel ilerleyebilir. Dini inançların yansması sinema, edebiyat, müzik gibi birçok alanda görülür. Dini öğeler çoğu zaman doğrudan eserlerde verilmese de ifade biçimleri ile mesajlar verilebilir. Bu mesajları dini semboller ve davranış kalıpları olarak tanımlayabiliriz ve bu semboller ile edebiyat eserlerinde sıklıkla karşılaşırız. *Siddhartha* ile *Yaşlı Adam ve Deniz* eserlerinde var olan dini öğeler de bu sembollerin yer aldığı eserlere örnektir.

Yazarların bilinçaltında var olan düşünceleri, yazdıkları eserleri oluşturan unsurlardır denebilir. Bunlar, yazarın kendi hakkında bazı gerçekleri ortaya çıkartmasına yol açar ve bu gerçekler içinde bulunduğu eseri yapılandırır. Fakat bu açıklamayı yaparken bu gerçekliğin salt değil kurgulanmış bir gerçeklik olduğunu da söylemek gerekir. Bu kurgudan doğan öğeler de okuyucu tarafından ortaya çıkartılır ise anlam kazanır. Kurguyu bir üst dil işlevi olarak göreceğ olursak öğeler ya da semboller de bir üst dil işlevi sonucu meydana gelen algılar olduğu belirtilebilir.

Hermann Hesse'nin *Siddhartha* eserinde yer alan ana karakter Siddhartha ve en yakın arkadaşı Govinda isimlerinin anlamları, nehir ve ağaç gibi kavramların sembolize ettiği anlamlar ele alınabilir. Eserde ana karakterin ismi Siddhartha Hindular arasında önemli bir yere sahiptir. "*Hedefini başarmış*" anlamına gelir. *Başarılı*" anlamına gelen Sanskritçede (*siddha*) ve "*hedef*" anlamına gelen (*artha*) dan türetilmiştir. *Siddhartha Gautama (Gotama) Buda'nın gerçek adıdır* (<https://www.behindthename.com/name/siddhartha>). Siddhartha'nın hayatındaki amacına yani aydınlanmaya ulaşmasıyla Hermann Hesse'nin çok istediği şair ve yazarlığa ulaşması aralarındaki benzerliğe bir örnektir. İkisinin de bu hayatta birer amacı vardır ve bunu zaman alsa da gerçekleştirirler. Siddhartha isminin anlamı da hem ana karakterin hem de yazarın hayatının "Hedefini başarmış" olan anlamıyla kısaca tanımlıdır.

Eserde yer alan bir diğer önemli isim Siddhartha'nın beraber yola çıktığı en yakın arkadaşının ismi olan Govinda'dır. *Bu isim Sanskritçede inek anlamına gelen "go" ve bulmak anlamındaki "vinda" kelimelerinden türetilerek inek bulucu anlamına gelir. Bir diğer anlamı da Hindu tanrılarında Krishna'ya temsil eder* (bkz. <https://www.behindthename.com/name/govinda>). Bilindiği üzere inek Hinduların inanışına göre kutsaldır. Govinda karakteri Siddhartha ile yola çıkarak ona desteğini verir. Govinda ile beraber büyüüp yetişmişlerdir. Aralarındaki dostluk ilişkisinin önemini Hesse şu satırlarında ifade etmektedir: "Ama onu herkesten çok Govinda, arkadaşı, Brahman oğlu Govinda seviyordu" (Hesse, 2018: s.14). Beraber çıktıkları yolda onu bırakmayacağı gerçeği "Dostunun peşinden ayrılmayacaktı, sevgili dostu Siddhartha'nın, bu görkemli kişinin" satırlarında ifade edilmektedir.

Bir diğer önemli kavram olan Suyun insan yaşamındaki önemi eserde nehir ile sembolize edilir. Verilmek istenen mesaj sudan gelen şifadır aslında. *Zamanın akışının sembolü olan nehir yaşamın merhalelerine, insanlık tarihine ya da yaratılışına gönderme yapar, ancak dünyanın değişik bölgelerince paylaşılır* (Gardin, Olorenshaw, Gardin, Klein, 2014: s.446). Nehir hızla akıp giden zamanı temsil eder. Eserde akan nehre doğru bakan Siddhartha, yaşamını baştan sonra düşünerek hedefine giden yoldaki başarısızlığını kabullenir ve hayattan bıkmış bir halde ölümü düşünür. *Yüzünü ekşitip gözlerini dikmiş, suya bakıyordu Siddhartha. Suda yansıyan yüzüne bir tükürük savurdu. (...) Biraz arkasını döndü ırmağa, kendini dikine bırakacak, hele şükür sonunda sulara gömülüp gidecekti* (Hesse,2018: s.90-91). Hayattan o kadar sıkılmıştı ki kendi yüzünün yansımaya bile tahammül edemiyordu. Kendini nehrin sularına bırakmak onun için bir kurtuluş olacaktı. *Kollarının birbirine karışarak birleştiği bir nehrin ırmağa akışı, ırmağın taşkınca akışı, derenin akışı ve bir kaynağın dağa doğru akışı, göklerin kaidesine yani kutsal olana doğru akışını sembolize eder* (Gardin ve diğerleri ,2014: s.446). Eserde Siddhartha nehir kenarında duyduğu mükemmellik anlamına gelen "om" sözcüğüyle birlikte aydınlanma yolunda adımını atar. Kutsal olana doğru akış yolunu nehir kenarında bulur. İçini huzur kaplar. Hesse'nin kendi içinde aydınlanması da Jung ve öğrencisi Lang'ın desteği ile birlikte kendi içinde oluşturduğu doğrularla birlikte gerçekleşir. Kalıplaşmış ve dayatılan hiçbir öğretiye ödün vermeyen Hesse, hayata dair bakışını doğu dünyasında edindiği hümanist bilgiler ışığında şekillendirdiği söylenebilir.

Bir diğer kavram olan hayatı sembolize eden ağaç, kökleriyle dünya ile aramızdaki bağı temsil eder. *Yaşamın, gelişimin, yenilenmenin, yer ve gök arasındaki bağı, Tanrı ve insan arasındaki ilişkinin mükemmel bir görüntüsü olan ağaç tüm zamanlardan beri mevsimlerin değişim törenleri ile ilişkilendirilir, bin yıllardan beri Batılı simgelerin merkezinde yer alır* (Gardin ve diğerleri, 2014: s.20). Eserde, ölümü düşünen Siddhartha ağaçtan aldığı desteği bırakır ve kendini nehrin sularına bırakmayı düşünür. *Üzerinde bir bitkinlik, kolunu ağacın gövdesinden çekip aldı* (Hesse,2018: s.90). Ağaçtan kolunu çekmesi, aslında hayatla olan bağı koparması anlamına gelir. Sonrasında yaşadığı aydınlanma ile ağacın altında uyuya kalır. *Hindistan cevizi ağacının dibine çöktü Siddhartha, ağacın köklerinin üzerine başını koyup derin bir uykuya daldı* (Hesse, 2018: s.91). Ağacın altında ve köklerinin üzerinde yatması onun hayata tekrar bağlandığını gösterir. Hesse'nin ruhsal olarak iyileşmesinin ardında Lang'ın tedavisinin yanı sıra ormanda ve bahçelerde geçirdiği zaman da etkilidir. Doğa ile olan bağ, Hesse'yi hayata tekrar bağlanmasında yardımcı olmuştur denebilir.

3.2. Yaşlı Adam ve Deniz

Hemingway'in *Yaşlı Adam ve Deniz* eserinde yer alan ana karakter balıkçı Santiago ve yardımcı karakter olan miçosu Manolin isimlerinin anlamları, dini imgeler olarak ele alınabilir. Örneğin; Balık, Balıkçı ve Deniz (okyanus, su) öğelerinin çözümlenmeleri yapılacak olursa bahsi geçen bu kavramların görüldüklerinden farklı anlamlarının ortaya çıktığı görülür. Eserde en önemli detayların başında ana karakterin ismi olan Santiago dikkat çeker. Hıristiyanlıkta önemli bir isimdir. Hz.İsa'nın on iki havarisinden biri olan Aziz Yakup'un İspanyolcada karşılığı Santiago'dur. *İspanya'nın koruyucu azizi olduğu söylenen aziz Yakup ilk şehit edilen, İsa'nın göğe yükselmesine şahit olan üç havariden biridir. İsa'nın göğe çıkışından sonra İtalya, İspanya ve Kudüs'e ziyaretlerde bulunmuştur* (bkz.https://www.catholic.org/saints/saint.php?saint_id=59). Aziz Yakup'un birçok yerde bulunmuş olması ve Ernest Hemingway'in çok fazla ülke dolaşması aralarındaki benzerliği ortaya koyar. Aziz Yakup, Kral Herod tarafından Kudüs'te yakalanıp öldürülmüştür. Ölümünün kılıçla gerçekleşmesi ve balıkçı Santiago'nun kılıçbalığına karşı kazandığı zafer, kılıç kavramının farklı anlamlarına örnektir. Aziz Yakup'un gerçekte bir balıkçı olması da Santiago karakterinin oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Eserin yardımcı karakterinin ismi Manolin, anlam bakımından önemli bir mesaj içerir. Santiago'ya yardım eden ve aynı zamanda miçosu olan çocuğun adı Manolin İngilizcede Emmanuel olarak kodlanır. *Bu ismin anlamı God is with us yani Tanrı bizimle demektir* (bkz.<https://www.name-doctor.com/name-Manol%C3%ADn-meaning-of-Manol%C3%ADn-46911.html>). İsmi anlamı eserde önemli bir mesaj içerir. Santiago balık tutmaya gittiğinde, Manolin'in neden onunla gelmesine izin vermediğine ve bundan pişmanlık duyduğuna dair sözlerine sıklıkla rastlanır. *Keşke çocuk yanımda olsaydı diye söylendi yüksek sesle* (Hemingway, 2017: s.43). Yaşlı balıkçı, çocuğu yanında götürmeyişiine duyduğu pişmanlığı dile getirmeye devam eder. *Çocuk yanımda olsaydı makaraları ıslatırdı diye düşündü. Evet...çocuk burada olsaydı...çocuk burada olsaydı* (Hemingway, 2017: s.85). Santiago'nun çocuğun yanında olmasına duyduğu isteği belirten sözleri, belki de Tanrıya olan inancını yitirmiş olan Hemingway'in bilinçaltında "Tanrı keşke burada benimle olsaydı" düşüncesini ortaya çıkartmış olabilir. Ernest Hemingway, savaşlara tanıklık ettiği dönemde dini inancından uzaklaştığına dair söylentiler bulunsa da kimi kaynakta onun koyu bir Katolik olduğu belirtilir. Gerçekte inancının ne olduğunu bilemesek de bu eserde kullandığı kavramlardan bilinçaltındaki inanç mücadelesini görebilmekteyiz.

Balık kavramı tüm dünyada sözlük anlamının yanı sıra başka anlamlar da taşır. Çoğu kültürde şans ve kismet anlamlarına gelir. *Hıristiyanlıkta İsa'nın sembolüdür. Yunancadaki balık kelimesini anlatan ichtus kelimesinin harfleri; Jesus Christos Theou Uios Soter (İsa Tanrı'nın oğlu, koruyucu) deyiminin kısaltmasıdır* (Gardin ve diğerleri, 2014: s.98). Balık bu nedenle kutsal olanı simgelemektedir. Hıristiyanlıkta Ichthys kelimesi, açılımındaki anlam ve genel kullanımı nedeniyle, İsa peygamberin balık biçimini aldığı belirtilir. Bu çıkarımdan ilahi kişilerin ya da varlıkların çeşitli biçimlere girdiği iddia edilir. Tıpkı İsa'nın balık ile bağlaştırılması gibi. Bu bağdaştırma balığı kutsal yapmaktadır. Balığın, İsa'nın yaşamında sıklıkla bahsi geçmektedir. *Ekmeklerin ve balıkların çoğalması, mucizevi balık avı, yeniden dirildikten sonra havarilerine görünen İsa'nın yediği yemek gibi* (Gardin ve diğerleri, 2014: s.98) örneklendirilmektedir. Balık aynı zamanda çoğalmayı ve umudu temsil eder. Hıristiyanlıkta Balık, Hz. İsa'yı temsil ediyor ise Santiago'nun Balık'ın peşinden ayrılmaması ve onu oltasında takılı halde takip etmesi bir mesaj içermektedir. *Güneş ihtiyarın sol kolu üstünde, arkasına doğru kalmıştı. Bu durumda balığın kuzeydoğuya döndüğü anlaşılıyordu* (Hemingway, 2017: s.68). Balık suda sürekli yön değiştirirse de Santiago balığın onu yönlendirdiği yerlere gitmek durumunda kalır fakat buna isteklidir de aynı zamanda. *Şimdi tam doğu yönünü tutmuşlardı* (Hemingway, 2017: s.86). Balık sürekli yönünü değiştirir, mücadeleyi bırakmaz. Balıkçının da balığın peşini bırakmaya hiç niyeti yoktur. *Dosdoğru güneybatıya yönelirim diye söyleniyordu. Denizde kimse kaybolmaz* (Hemingway, 2017: s.92.). Santiago, yılların balıkçısı olmasından ve denizleri avucunun içi gibi bilmesinden gelen özgüvenle nereye giderse gitsin güvende olacağını düşünür. *Rüzgar devam ediyordu. Hafiften kuzeydoğu yönüne döndüğünden ihtiyar daha uzun süre de böyle eseceğini anlamıştı* (Hemingway, 2017: s.110). Hemingway'in dini inancından uzaklaşmış olma ihtimali, bilinçaltında Hz. İsa'nın yolundan gitmek istemesini ve ne yöne giderse gitsin onu bırakmak istemediğini gösteriyor olabilir. Bir diğer varsayım da kılıçbalığının Hemingway'in yıllar sonra elde ettiği başarı olduğu ve bu başarıyı elinden bırakmayarak eski günlerine geri döndüğünü ispat etme çabası olduğu da düşünülebilir.

Balık kavramının olduğu yerde balıkçıdan söz etmemek neredeyse imkânsızdır. Balıkçı denildiği zaman balık yakalayan, avlanan kişi anlamı zihnimizde canlanır. Oysa balıkçı kavramı başka biçimlerde de kullanılabilir.

Balıkçı, ağında ruhları toplayanı sembolize eder. Kendisi ahiret ve gizli dünyayla bağlantı kurar. Balıkçı, Eski Mısır'da ruhların peşinden koşmakla ilişkilendirilir [...] Eski Ahit'te balıkçı, Tanrı'nın bir melekle özdeşleştirilerek silahlandırılmış kolu idi: Balıkçı aynı zamanda Yunan mitolojisinde koruyan, toplayandır (Gardin ve diğerleri, 2014: s.99).

Balıkçı kavramının sembolik bağlamında algılanışı teolojik verilere dayanır. Dini bilgilere hakim olmak bahsi geçen kavramın algılanma şekline yön verir. Balıkçı kavramı, Hıristiyanlıktaki algılanışı ruhani biçimde ortaya çıkar. Eserde baş karakter Santiago'nun balıkçı olması ve ilk şehit havari Aziz Yakup'un da mesleğinin balıkçılık olmasındaki benzerlik, zihnimizde ruhani bir kişilik olarak balıkçı kavramını yerleştiriyor. Yakup isminin İspanyolcadaki karşılığı ise Santiago'dur. Eserde balıkçının isminin Santiago olması onun balıkçı Aziz Yakup ile bağdaştırılmış olduğunu göstermektedir.

Eserde ele alınması gereken bir diğer kavram ise Deniz'dir. Su hayatın kaynağıdır. Suyun oluşturduğu denizler ve okyanuslar da içinde hayat verdikleriyle yaşamı oluşturur. *Su, bir yenilenme sembolüdür, kökündeki maddeye geri dönüş [...] Kitab-mukaddes de insanlığın yaratılma prensibinde suyu kabul eder çünkü ilk insan topraktan ve sudan yaratılmıştır* (Gardin ve diğerleri, 2014: s.555). Su arındırıcı ve yenileyicidir. Su kavramı eserde deniz biçiminde karşımıza çıkar ve farklı bir algılanış ile imgeleşir. Okyanus, *dipsiz ve sürekli değişen ruh imajının bir sembolü, dünyaya gelen ve dünyadan ayrılan her şeyin çıkış noktasıdır* şeklinde tanımlanır (Gardin ve diğerleri, 2014: s. 454-455). Santiago'nun, denizin içinde kılıçbalığı tarafından çeşitli yönlere gitmesi ile Hemingway'in hayatının birçok döneminde oradan oraya sürüklenmesi arasında bağ kurulabilir. *Deniz çok güzel, çok merhametlidir. Fakat birden öyle değişir, öyle zalimleşir ki; başımızın üstünde fırl fırl dönen bu ufacak ve ötüşleri hüzünlü kuşlar için dayanılmaz olur* (Hemingway, 2017: s.26). Santiago'nun ağzından denizin betimlenmesi ile Hemingway'in hayata karşı bakış açısı benzerdir. Santiago ve Hemingway'e göre deniz ve hayat paralel olarak hem merhametli hem de zalimdir.

Hemingway'in ve Santiago'nun yalnızlıkları eserde ortaya çıkar. Santiago denizin ortasında yapayalnız kaldığı sıradaki yaşadığı his eserde şu şekilde anlatılır: *Denize bakarak yalnızlığımı bir kez daha hissetti* (Hemingway, 2017: s.60). Deniz imgesinin hayat ile bağdaştırılmasına yol açabilecek sözler eserde yer alır. *Denizde kimsenin yalnız başına kalmayacağını bir defa daha anlamıştı* (Hemingway, 2017: s.61). Deniz, hayatı temsil ediyorsa, bu ifade hayatta kimsenin yalnız kalmayacağı gerçeği olarak da algılanabilir.

Her iki eser de efsaneleşmiş dini liderlere (Hz. İsa ve Buda) dayanmaktadır. Yazarlar kendilerini ifade etmek için dini efsanelere ihtiyaç duymuştur. Her iki yazarı da savaşlar etkilemiştir. Eserlerinde yer alan ana karakterleri kendileriyle benzer özellikleri bulunmaktadır. Her iki eserin sonu da huzur ve hedeflerine giden yoldaki başarıları ile sonuçlanmaktadır. *Siddhartha*'da yer alan "Nirvana'ya ulaşma, kendini bulma, zenginlik içinde oruç tutmak, sabır içinde beklemek, bilge gibi düşünmek söz konusuysen, *Yaşlı Adam ve Deniz*'de "hedefine ulaşma, fakirlik içinde açlık çekmek, sabretmek" gibi kavramlar bulunur. *Siddhartha* Alman edebiyatına dahil olarak 20.yüzyılın ilk yarısında 1922 yılında, *Yaşlı Adam ve Deniz* ise Amerikan edebiyatına dahil olarak 20. Yüzyılın ikinci yarısında 1952 yılında yayımlanmıştır. Hesse, *Siddhartha* eserini İsviçre'de, Hemingway ise *Yaşlı Adam ve Deniz* eserini Küba'da yazmıştır. Her iki yazar da 1 ve 2. Dünya Savaşlarının hem toplumda hem kendi üzerlerinde yarattığı bunalımı eserlerinde yansıtmışlardır. *Siddhartha* zengindir. Santiago fakirlik içindedir. *Siddhartha* 25 yıldan fazla evinden uzakta yaşar, Santiago ise evinden 3 gün ayrı kalır. *Siddhartha* nehirde huzur bulurken, Santiago da okyanusta amacına ulaşır. Eserlerin ana karakterleri de amaçları uğruna verdikleri mücadeleden vazgeçmezler. Yazarların bu eserleri ortaya çıkarmalarında belli nedenleri bulunmaktadır. Hesse'nin eserini yazmaktaki amacı "Sickness of life" denilen Türkçe karşılığı ile "hayattan bıkkınlık"tır. Hayatı sürekli sorgulayan Hesse, içindeki bunalımı yazarak, doğuya yaptığı yolculuklarıyla ve psikanaliz tedavisiyle aşmıştır. Hemingway'in eserini yazmasındaki nedeni ise 10 yıl boyunca hiçbir eser ortaya koyamadığı için kendini başarısız hissettiren eleştirmenlere karşı olan tepkisidir. Yazmakla olan işinin henüz bitmediğini hem eleştirmenlere hem de okurlarına yazarlık yaşamının en çok konuşulan bu eseri ile karşılık vermiştir. Her iki yazar da Nobel ödülünü alarak edebiyat dünyasındaki yerlerini taçlandırmışlardır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada Hermann Hesse'nin *Siddhartha* ile Ernest Hemingway'in *Yaşlı Adam ve Deniz* eserleri karşılaştırmalı edebiyat bilimi ve disiplinler arası bir yaklaşımla incelenmiştir. Her iki eserde tespit edilen sosyolojik ve biyografik öğelerin yazarlar ve eserler üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Yazarların kendi hayatlarından ve bilinçaltılarından neleri yansıttıkları ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Yaşadıkları dönemlerde gerçekleşen dünya savaşlarının onları hangi yönde etkilediği konusunda çıkarımlarda bulunulurken yaşamlarına dair tecrübeleri de göz önünde bulundurulmuştur. Yazarların inanç ve hayatın anlamını arayışlarının eserlerine ne şekilde yansıtıldığı tespit edilmiştir.

Hıristiyanlık, Budizm, Hz.İsa ve Siddhartha Gotama hakkındaki verilerden destek alarak eserlerin incelemesi yapılmıştır. Çoğulcu inceleme yönteminin kapsadığı pozitivist ve sosyolojik inceleme yöntemlerinden faydalanarak yazarlar ve karakterler arasındaki bağlar üzerine analiz edilmiştir.

İncelenen dini öğeler ise yazarların kendi hayatlarına karşı yapmış olduğu bir sorgulama sonucu ortaya çıkmış kavramlar olarak eserinde yer almış olduğu varsayımına ulaşılabilir. Her iki eserin dini sembollerini ele alarak benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Nehir, ağaç, balık, balıkçı, okyanus gibi kavramların eserlerde nasıl yansıtıldığı, karakter isimlerinin anlamlarının eserdeki önemi gibi hususlar ele alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Aytaç, G. (1997). Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Bruce-Mitford, M. (1996). The Illustrated Book of Signs and Symbols, DK Pub, London.
- Gardin, N.; Olorenshaw, R., Gardin, J. & Klein, O. (2014). Larousse Semboller Sözlüğü (Çev.: Akşit, B.), Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Hemingway, E. (2017). Yaşlı Adam ve Deniz (Çev. Azizoğlu, O). Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Hermann, H. (2018). Siddhartha (Çev. Şipal, K.), Can Yayınları, İstanbul.
- Kubre, M. (Compiled by). (2003). American Literary Reader, Argo, Tallinn.
- Michels, V. (Edited by). (1979). A Pictorial Biography of Hermann Hesse, Triad Panther, Frogmore.
- Mitchell, D.W. (2002). Buddhism Introducing the Buddhist Experience, Oxford University Press, New York.
- Moran, B. (2001). Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim yayınları, İstanbul.
- Ulağlı, D. (2006). *İmgebilim "Öteki'nin Bilimine Giriş*, Sinemis Yayınları, Ankara.
- [http://www.sabitfikir.com/dosyalar/ernest-hemingway-hakkinda-bilmediginiz-10-sey_\(ET:02.01.2020](http://www.sabitfikir.com/dosyalar/ernest-hemingway-hakkinda-bilmediginiz-10-sey_(ET:02.01.2020)
- https://www.catholic.org/saints/saint.php?saint_id=59 (ET:05.01.2020)
- <https://www.name-doctor.com/name-Manol%C3%ADn-meaning-of-Manol%C3%ADn-46911.html> (ET:05.01.2020)
- <https://www.behindthename.com/name/siddhartha> (ET: 05.01.2020)
- <https://www.behindthename.com/name/govinda> (ET: 05.01.2020)